

Streszczenie popularnonaukowe projektu:

Elektroniczna kontrola sprawcy czynu zabronionego jako wyraz ewolucji polskiego systemu karnego

Głównym celem proponowanego projektu jest zbadanie rzeczywistej roli sankcji penalnych umożliwiających stosowanie elektronicznej kontroli sprawcy czynu zabronionego (dalej SDE) w polskim systemie karnym. SDE w Polsce wprowadzono do systemu karnego w roku 2007 jako klasyczną alternatywę dla odbywania krótkoterminowych kar pozbawienia wolności (które w nauce prawa karnego, penitencjarystyce, psychologii, psychiatrii są przedmiotem wzmożonej krytyki, jako m. in. stwarzające podstawę do występowania zjawiska recydywy). SDE umożliwić miał częściowe rozwiązanie problemu przeludnienia w jednostkach penitencjarnych poprzez umożliwienie osobom skierowanym do jednostek penitencjarnych, z orzeczoną krótkoterminową karą pozbawienia wolności, na odbycie tej kary w warunkach środowiska otwartego. Ponadto SDE obniżyć miał koszty wykonywania kary pozbawienia wolności.

Wymiernym rezultatem wprowadzenia SDE miał być spadek odsetka osób powracających do przestępstwa. SDE faktycznie funkcjonować zaczął w 2009 roku jedynie w apelacji warszawskiej co stało w sprzeczności z normami Konstytucji RP, jednakże do dnia 31.08.2015 r. SDE znacząco się upowszechnił i objął przeszło 40 tysięcy osób skazanych na kary pozbawienia wolności do jednego roku. Polski ustawodawca zdecydował się jednak na zmianę dotychczasowej koncepcji stosowania SDE i po 1 lipca 2015 r. system elektronicznej kontroli wykorzystywany jest w ramach: kary ograniczenia wolności, wybranych środków karnych oraz w ramach środków zabezpieczających. Odejście od klasycznego modelu alternatywy dla pozbawienia wolności nakazuje zadać pytanie o teoretyczny model wybranych regulacji prawa karnego oraz o praktyczne następstwa stosowania tego typu środków.

W toku proponowanego projektu założeniem autora jest zbadanie charakteru SDE w realiach polskiego systemu karnego. Założeniem proponowanych badań jest konfrontacja przyczyn wprowadzenia (celów) SDE do systemu karnego z funkcjami jakie pełni ten środek w realiach tegoż systemu. Badania te powinny potwierdzić główną tezę projektu, iż SDE w warunkach polskiej polityki karnej stał się środkiem zarządzania ryzykiem płynącym ze strony sprawcy przebywającego w środowisku otwartym. Założeniem projektu jest przeprowadzenie badań teoretycznych i praktycznych. W zakresie badań teoretycznych wskazać należy na analizę materiałów statystycznych, analizę materiałów i publikacji opisujących zagadnienie w ramach kwerend bibliotecznych oraz pozyskania odpowiedniej literatury. W zakresie badań praktycznych planowane jest zbadanie problematyki wpływu SDE na system karny w kontekście rozwiązania problemu przeludnienia oraz w zakresie powrotności do przestępstwa. W zakresie badania przeludnienia przeprowadzone zostaną badania statystyczne ukazujące wpływ stosowania sankcji połączonych z SDE na populację osób osadzonych. W zakresie badania problematyki recydywy oraz naruszania warunków programu przeprowadzone zostaną badania nowatorskie oparte o analizę materiałów statystyczno-aktowych pochodzących z istniejących systemów informatycznych podmiotów odpowiedzialnych za nadzór nad wykonywaniem sankcji z SDE.

Obecnie uważa się w Polsce i na świecie, iż SDE stanowi panaceum na rozwiązanie najważniejszych problemów wymiaru sprawiedliwości karnej, tj. przeludnienia w jednostkach penitencjarnych, wysokich kosztów wykonywania klasycznej kary pozbawienia wolności, znaczącego odsetka recydywy. Przeprowadzone badania umożliwią ukazanie rzeczywistych funkcji SDE w realiach polskiego systemu karnego i dadzą podstawy do przeprowadzenia ewaluacji systemu w przyszłości.